

Kap Verde Nytt

medlemstidning för
Vänskapsföreningen
Amigos de Cabo Verde
Nummer 2/ 2016 Årgång 26

Dags för fest och årsmöte. All information i tidningen.

Grace Évora uppträdde i Stockholm under våren och gav en exklusiv intervju till tidningen.

En ny bok om Kap Verde på svenska. Maith Håkansson kommer till årsmötet och berättar om sina intryck och presenterar sin reseguide, som presenteras av Ragnar Ottosson. Hon medverkar också själv i tidningen.

Två mycket olika projekt har sökt stöd från projektfonden. De presenteras i tidningen tillsammans med ett porträtt av en av de sökande.

Även Kap Verde har drabbats av Zika-viruset. Läs en lägesrapport.

Har du ännu inte betalt din medlemsavgift för 2016 är det hög tid nu, 200:- kr för enskild och 250:- kr för familj.

Grace Évora i Stockholm

I våras hade den kapverdiske musikern Grace Évora en bejublad show i Stockholm inför bl.a. många av våra medlemmar, som fick tillfälle att göra en intervju.

Grace Évora föddes på Kap Verde 1969. Han flyttade med sin mamma, först till Frankrike och sedan till Holland när han var 8 år gammal.

I Holland började han spela som trummis och var en del av både *Livity* och *Splash*, två av den största banden i Kap Verdes musikhistoria. *Ildo Lobo* och *Zeca di Nha Reinalda* är andra stora kapverdiska namn som Grace har spelat med.

Numera är han enbart sångare och har det som en heltidssysselsättning. Han säger sig vara väldigt tacksam för det, i och med att det extremt svårt att klara sig ekonomiskt som kapverdisk musiker.

Grace Évora skriver egna låtar men sjunger också andra artisters verk. Själv lyssnar han på varierad musik och nämnde *Sting*, *Phil Collins*, *Boy G Mendes* och *Prince*.

Han har två barn som bor i Holland, men han spenderar mycket av sin tid på Kap Verde där "jobbet" finns för tillfället. Han har inga speciella drömmar än att ha hälsan för att kunna resa, träffa nya människor, lära känna dem och fördjupa eventuella förhållande som skapas. Catchupa är förstas hans favoriträtt (vad annars)!

Vi frågade om hans favoritlåt bland dem som knyts till honom, men han ville inte välja.

- Alla är som mina barn och då väljer man inte någon. Men till slut blev ändå *Lolita* som var låten som gjorde att han "exploderade" som artist, inte bara på Kap Verde men också överallt där det pratas portugisiska.

Grace Évora är engagerad i många sociala projekt, speciellt i Salamansa, som han kommer från. Han berättade bland annat om ett tillfälle i USA då han efter en konsert fick med sig 5000 dollar. Dessa lämnade han i sin helhet till att måla skolan i Salamansa och köpa datorer, som man länge saknat. Han har även bidragit till det lokala fotbollslaget, som stolt spelar i högsta ligan. Vi föreslog ett samarbete och utbyte av erfarenheter.

Efter showen fortsatte Grace att umgås med oss, bjuda på sig själv och visa vara en enkel och varm människa, en riktig criol.

Luis Santos

Nytt från Stjärnhimlen

Så har det åter varit basar på Stjärnhimlens förskola. Den var som vanligt välbesökt med strålende sol över barn och föräldrar, som fikade tillsammans på skolgården.

Föräldrarna köpte varandras hembakade bröd och kakor och konstverken som barnen gjort. Tomatplantor och hemgjord marmelad fanns också att köpa. Alla åt flitigt korb med bröd och basaren inbringade hela 6200 kr.

Maj fortsätter sitt arbete för Mini Black.

Rektorn Annsöfi Hultbäck har bildat en ny grupp med fyra förskollärare, som ska arbeta tillsammans med Mini Black. Kanske får de också åka till Amigos årsmöte i september.

En ännu större plan är att åka med oss till Kap Verde när vi skriver nytt kontrakt om 1,5 år. Annsöfi har ett starkt engagemang för Mini Black och driver samarbetet med Amigos vidare. Det är väldigt stimulerande och roligt att samarbeta med dem.

Sylvia Hermansson

Välkommen till årets Kap Verde-fest
NOITE CABOVERDIANA

en Kapverdisk helkväll

lördagen 10 september kl 19–24

På **Pumpan** Färgaregårdstorget 1
på Söder i Stockholm, T – Skanstull

Dans Musik show
Mat Bar Film DJ

Nationalrätten *Catchupa* + kaffe & kaka
för 60 kr

Läckra kakor + kaffe för 20 kr

Dryck och drinkar

kommer att kunna köpas i baren fr.o.m. kl.16
(OBS endast betalning med kontanter och Swish)

16:00 – 17:00 ÅRSMÖTE

Som alltid önskar vi se så många medlemmar
som möjligt på mötet. Välkomna!

17:30 – 18:30 MAITH HÅKANSSON
berättar om sina intryck från Kap Verde
och presenterar sin nya reseguide

19:00 – 24:00 FEST!

Festen drar igång med en kapverdisk dans-show
och DJ Luisinho. Under kvällens gång framträder
även bandet PIRI PIRI

Festen kostar 100 kr vid föranmälan genom inbetalning
på Amigos postgiro 92 12 38-2 (skriv ditt namn
+ ev. antal medföljande barn) eller 150 kr vid dörren.

Barn upp till 15 år fritt inträde.

Bli medlem/fadder/ge en gåva!

Amigos de Cabo Verde är en fristående, ideell och partipolitiskt obunden organisation med kärlek till och intresse för Kap Verde. Vi har en fadderverksamhet och stöder mindre projekt i Kap Verde.

Fadderverksamheten ger ekonomiskt stöd till föreningen Black Panthers i huvudstaden Praia. Deras daghem Mini Black tar emot 80 barn i en fattig förort. Tack vare våra faddrar har vi förändrat framtiden för många fattiga barn och deras familjer. Läs mer på www.caboverde.se/projekt

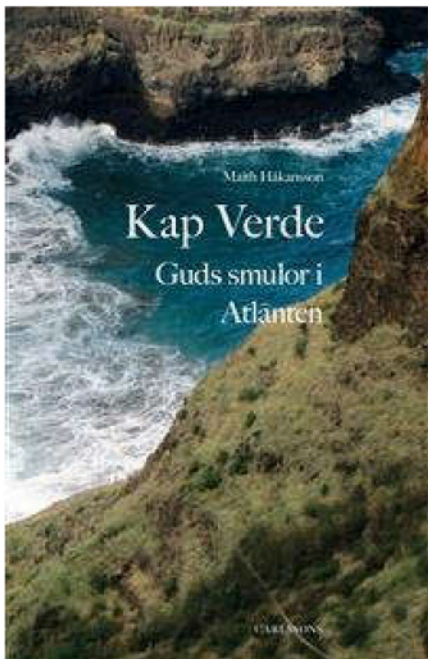

Utdrag ur målning av Edith Borges

Vår fond för projektstöd har de senaste åren även stött andra projekt med mindre omfattning. Vi delar varje år ut ett engångsstöd till angelägna verksamheter av allmänt intresse. Se www.caboverde.se/fond-for-projektstod

Vårt Gåvobevis gör det lätt ge en gåva som födelsedagspresent eller vid annan högtid. Läs mer på <http://www.caboverde.se/ge-en-gava>

Plusgiro mm. på tidningens sista sida.

Maith Håkansson kommer till årsfesten för att berätta om sina upplevelser från Kap Verde. Hon kommer säkert också att presentera sin nya bok, som kommer att finnas för försäljning på kvällen.

Här bredvid är en betraktelse hon bidragit med till vår tidning.

”Har du sett den här?”

sade en vän till mig för en månad sedan och visade boken ”Kap Verde - Guds smulor i Atlanten” av Maith Håkansson.

En nyutkommen bok om Kap Verde på svenska! Tvunget att köpas. Det blev en spännande läsning. Maith har besökt varenda ö och berättar om äventyr och upplevelser, möten med människor.

Samtidigt är boken en praktisk reseguide och full med fina fotografier av författaren. Den är härligt personlig. Maith skriver om sin förskräckelse för att färdas med minibussarna ”Hiace” men blundar till slut för faran och njuter av resans svettigt charmiga gemenskap. Så tycker hon att Praia är en tråkig stad. Å, den som var storstaden och världen, när vi kom på besök från Brava på 80-talet!

Det finns en hel del om historia, kultur, samhälle, natur och jag har lärt mig nytt. Att detta lilla land kan vara fyllt av så mycket. Den kompletta boken om Kap Verde kan aldrig skrivas. Men nu kan jag t.ex. längta efter att sitta på stranden i ruinbyn Curral Velha på Boa Vista och lyssna på den årliga mornafestivalen.

Maith Håkansson är journalist och har rapporterat och skrivit böcker från många delar av världen, från Sápmi till öknen. Vid ett besök på Kap Verde blev hon så fångad av landet att hon bestämde sig för att lära portugisiska och fortsätta resa och skriva. Och nu får vi chansen att höra henne berätta på årsmötet i september.

Ragnar Ottosson

Kapverdierna lever längre

WHO (Världshälsoorganisationen) har kommit med ny hälsostatistik från världens länder. För Kap Verde ser det positivt ut. Landet har den lägsta mödradödligheten i Afrika – 42 dödsfall på 100.000 födselar. 92% av förlösningarna görs av bammorskor/läkare.

Även dödligheten för barn under 5 år minskar. Den är nu 24,5 per 1000 barn (enl. Kap Verdes hälsoministeriums siffror 17,5?). Barnens vaccinationsstäckning är hög. T.ex. har 95% fått fullt skydd mot Hepatit B.

Medellivslängden har ökat med 3,4 år sedan år 2000. För män är den nu 71,3 år och för kvinnor 75, vilket ger Kap Verde en tredjeplats i Afrika efter Algeriet och Mauritius.

Tuberkulosen hittade 138 nya offer per 100.000 invånare. 0,9 per 1000 personer mellan 15 och 49 år smittades med HIV. 0,7 per 1000 fick malaria. Så infektioner fortsätter spela en roll för folkhälsan, även om välfärdssjukdomar som t.ex. diabetes blir allt viktigare. I det sammanhanget är det oroande att alkoholkonsumtionen ökar. 2010 drack varje invånare 6,9 liter ren alkohol om året, 2015 7,2 liter. Fast man undrar om den statistiken också räknar in det som de allt fler turisterna dricker?

Källa: A Semana.

”Gå inte dit!”

Efter fem resor till de nio bebodda öarna har jag ett passionerat förhållande till Kap Verde. Omtanke, hjälpsamhet och vänlighet mötte jag ständigt under mina resor på Kap Verde.

Denna välvilja och generositet kallas för morabeza, ett ord som enligt lexikon bara används i Kap Verde och som översätts med älskvärdhet och vänlighet, vilket kapverdierna visar både mot varandra och utländska besökare.

Så långt sträcker sig omsorgen att jag och min sambo varnades för att besöka även helt lugna och ofarliga platser.

”Gå inte dit”, förmanar portieren på det lilla pensionatet Paraíso i Praia som verkar förskräckt när vi en söndagsmorgon berättar om vår avsikt att besöka några förorter, dock inga slumområden.

”Var ändå försiktiga”, manar han oss. Under vår utflykt möter vi en ytterst vänlig pastor som har picknick med en grupp av sina församlingsbor; en måltid till vilken han även inbjuder oss. Dessutom ordnar pastorn logi till oss på Fogo. Vid återkomsten till Paraíso strålar portiern och säger: ”Gudskelov att ni är tillbaka.”

De ständiga varningarna för riskerna att råka illa ut skapade till sist intrycket att det var farligt överallt, även på säkra platser. De ideliga förmaningarna om försiktighet triggade min nyfikenhet. Till sist börjar jag inse att även påminnelserna om lurande faror uttrycker morabeza.

Enligt Constance da Silva Pino, journalist på tidningen Semana, kom kriminaliteten, som dök upp en bit in på 2000-talet, som en chock för befolkningen. Tidigare var brottsligheten obetydlig. Kap Verde har alltid varit präglad av morabeza och nu fruktar man att besökare ska drabbas av brott och därför manar man dem till vaksamhet. Landet saknar naturtillgångar som olja och mineraler och rikedom är istället den vänliga befolkningen. Om Kap Verde skulle förlora det goda rykte som morabeza ger, vilket kapital återstår då? frågar sig oroliga kapverdier.

Vad som förvånar mig är att Kap Verde är så okänt och till och med bortglömt. Nästan alla kartor över Afrika är ofullständiga eftersom Kap Verde saknas. På svenska har det hittills inte funnits faktaböcker och reseskildringar om landet. I studieprogrammet för portugisiska vid Stockholms universitet ingår en kurs på åtta lektionstimmar om portugisisktalande länder i Afrika. Cirka en halv timme ägnade läraren åt Kap Verde.

Det är intressant att landet trots begränsade resurser har uppnått betydande framgångar bland annat inom utbildningen. Dessutom har man infört en fungerande demokrati med flerpartisystem och maktskiftet via fria och väl fungerande val. Kap Verde har klassats som Afrikas bästa land vad gäller mänskliga rättigheter samt yttrande- och tryckfrihet, ja till och med meddelarskydd har införts för dem som tipsar media om eventuella oegentligheter.

Kvinnorna har gjort stora framsteg och många av dem har idag nyckelroller både i den statliga sektorn och det privata näringslivet. Landet utgör verkligen en kontrast till den dystra eländesbilden som dominerar nyhetsrapporteringen från Afrika. Hur kan det komma sig att Kap Verde lyckats på så många områden där merparten av Afrikas stater misslyckats att skapa verklig demokrati och drägliga mänskliga förhållanden för sina befolkningar? En fråga väl värd att debattera.

Text och bild: Maith Håkansson

En dag på Maio blev jag spontant inbjuden till ett dop hos en familj som jag aldrig träffat. Den nydöpte Di finklädd som en liten gentleman med doppresenterna 200-escudos sedlar fästad på rockslaget..

Projektfonden årets ansökningar om stöd

I år har två projekt sökt stöd från projektfonden. Ansökningarna kommer att behandlas på styrelsemötet i augusti och beslutet kommer att redovisas på årsmötet.

Skoluniformer på förskola

Bakom det ena projektet ligger förskolan *Associação Novos Amigos* i Mindelo. Organisationen presenterades i förra numret av tidningen och deras ansökan gäller hjälp att ordna skoluniformer till de 400 barnen 2-8 år och deras 14 förskolelärare.

Detta skall leda till bättre organisation och säkerhet i förskolan och ge glädje och inspiration både till barnen och deras familjer, som kommer från fattiga förhållanden.

En lokal sömmerska ska sy upp uniformerna och vår logga kommer att tryckas på dem.

Foton från Kap Verde

Det andra projektet heter Kap Verdes landskap, fauna och flora. Fotografen *Zé Pereira* vill ställa ut 40 fotografier med detta tema i Sverige för att öka medvetenheten om skyddsvärd natur på Kap Verde och göra Kap Verde känt i andra länder. I hans ansökan finns en intressant beskrivning av flora och fauna och skyddsvärd natur på Kap Verde. Han tycks samarbeta med meriterade biologer, som nämns i ansökan. Utställningen har tidigare visats i Praia och på São Vicente.

Zé Pereira har t.ex. med sina naturbilder vunnit "Concurso Nacional de Fotografia" en gång och deltagit som kapverdisk representant i en internationell fototävling i regi av något som heter "Centro de Estudos Ibéricos".

Zé Pereira tänker sig en veckas utställning, också med försäljning. Intäkter från 1 eller 2 foton brukar han ge som stöd till en behövande familj. Han vill ha ekonomisk hjälp med resa och uppehälle i Sverige, montering och transport till Sverige av 40 tavlor samt översättning av texter om Kap Verdes natur till svenska.

Du kan se en del av bilderna här bredvid, och i vilket sammanhang de än visats i Sverige ska de ge tillfälle att informera om Amigos.

Foto: *Zé Pereira*. Vissa bilder är beskurna.

Zé Pereira naturfotografen från Kap Verde

Som på alla isolerade öar finns det på Kap Verde arter som är endemiska, d.v.s. de finns bara där.

Detta gäller för t.ex. 13% av landets 621 växtarter. Men urinvånarna har svårt att hålla emot alla djur och växter som kommit med människorna. Plantor trängs undan till höga höjder, otillgängliga rasbranter, sanddyner, salthaltig mark.

I vattnet finns för Kap Verde unika arter av svampdjur och koraller. På land lever 23 sorters reptiler. (Ödlor skulle jag tro. Ormar finns inte). Av dom är 82% endemiska och 25% hotade av utrotning.

13 fågelarter av 184 är endemiska. T.ex. den glänsande kungsfiskaren "passarinha", som tycks trivas och frodas. Vårre med svart glada, *milhafre preta*, som det tydligen finns mindre än 10 ex kvar av.

Santo Antão hyser flest av de endemiska arterna. Över hela landet finns nu 47 skyddade naturområden, 27 av dom i havet.

Fotografen *Zé Pereira* har fångats av den kapverdiska naturen och allt vad den innehåller. Därför har han gjort en utställning med fantastiska bilder: "Paisagem, Fauna e Flora de Cabo Verde". Den har visats i flera omgångar i Mindelo och Praia.

Han har på senare tid gjort sig känd som en kunnig och engagerad fotograf. Han har tidigare haft en utställning med socialt innehåll: "Também somos história...." som också visats i Paris. Hans bilder vill, beskrivs det, "hylla det goda i livet fånga och föra samman färger som får oss att le och fånga de perfekta detaljerna i naturen som ger oss inspiration".

Vi har fått kontakt med honom genom Projektfonden och fått veta mycket om kapverdiska arter och natur. Vi vill försöka få hans bilder visade i Sverige.

Ragnar Ottosson

Zika i Kap Verde

I oktober upptäcktes de första Zika-sjuka på Kap Verde och idag känner man till ca 8000 troliga fall och 3 barn som fötts med hjärnskada, mikrocefali.

Det är i stort sett bara Santiago och kommunen São Filipe på Fogo, som drabbats. Det verkar ändå som om epidemin är i avtagande. Smitta ger den drabbade motståndskraft för framtiden.

Viruset på Kap Verde är av samma typ, som det som finns i Sydamerika och har troligen införts av resenärer från Brasilien. Det upptäcktes hos Rhesusapor i Zikaskogen i Uganda 1947. 1952 kom de första kända mänskliga fallen i Uganda och Tanzania.

Någonstans på vägen till Sydamerika ändrades viruset och man såg mikrocefalin hos nyfödda till mödrar som varit sjuka under graviditeten och även i sällsynta fall förlamningssjukdom hos vuxna, i dess spår.

Zika sprids liksom Dengue med Aedesmyggor. De gömmer sig i skuggan och är aktiva dagtid, speciellt morgnar och kvällar. Man kan skydda sig med myggmedel, täckande kläder, myggnät. Och man måste se till att inte myggor kläcks i stillastående vatten.

Viruset kan finnas i saliv och urin hos en smittad och man vet, att det kan spridas sexuellt. Det rekommenderas att en partner till en gravid avstår från sex eller använder kondom under 8 veckor efter vistelse i Zika-område.

Zika är annars nästan alltid en lindrig sjukdom. Många märker inte ens att de smittats medan andra under 2-7 dagar kan ha låg feber, utslag, ögonirritation, muskel- och ledvärk.

Ragnar Ottosson
Källor: WHO, CDC, A Semana.

Grace Évora intervjuas exklusivt för Kap Verde Nytt av Astrid, Alicia och Luis i Amigos' styrelse.

Vänskapsföreningen

Amigos de Cabo Verde

www.caboverde.se

<https://www.facebook.com/groups/AmigosdeCaboVerde/>

Ordförande:

Leontina Barreto, Broddgatan 3
169 69 Solna, tel 070-260 87 57

Redaktör:

Claes-Göran Ahrén, tel 0340-654424

Övrig styrelse:

Astrid Jansen, kassör
Sylvia Hermansson, fadderprojekt
Ragnar Ottosson, projektfond
Alicia Borges-Månsson
Miguel Pinto
Luis Santos
Per Rathsmann

Medlemsavgift:

200:- kr, familj 250:-

Plusgiro:

92 12 38-2

Pastasås på tonfisk

En fantastiskt god sås efter recept från Luis, styrelsens fiskspecialist. Den görs på konserverad tonfisk i olja, helst en stor burk från St Nicolao i Kap Verde, annars två normalstora burkar från svensk livsmedelsbutik.

Övriga ingredienser:

Finkrossad tomat, två paket/burkar.

En stor gul lök

En vitlöksklyfta

En skvätt olivolja

Timjan och oregano (torkade)

Persilja (färsk eller torkad)

Salt

Citronpeppar, svartpeppar

Crème fraîche med eller utan laktos. 2-3 msk

Fräs finhackad lök och vitlök i olivolja på låg värme tills den blir mjuk och lite gul. Lägg till krossade tomater och värm upp i några minuter på något högre värme.

Häll av oljan från tonfiskburken, och tillsätt tonfisk i tomat- och lökblandningen. Smaksätt med salt, timjan, oregano och persilja efter smak. Också gott att få lite extra sting med svart- och citronpeppar.

Låt puttra 10-15 min. på spisen på låg värme.

Runda av såsen med två till tre matskedar crème fraîche för att ge såsen en rundare smak. Värm upp utan att koka.

Servera med pasta, med fördel spagetti tjocklek no1 eller no9. Smaklig spis!

